Στίς συνήχησες, στούς φωνητικούς τονισμούς, στὰ μισόφωνα, ἐξέφυγε μιὰ μουσικὴ ἔννοια.

— Στὴν ἐξιστόρηση μιᾶς καταδρομῆς τῆς τύχης τὸ ὕφος παίρνει ἐπικὸ σκοπό, συγκρατιέται σὲ ἀνάμεσα σημεῖα ἀπὸ ἐλεγειακό, ἀνεβαίνει σὲ λυρικὴ ἔκφανση σὰν ὁ ἱστοριστὴς εἶναι γυναίκα καὶ μιλεῖ σὲ ὅμοια της—γιὰ χαμό ἢ γιὰ φανταστικὴ λαχτάρα, γιὰ θαμπωμὸ ὀμορφιᾶς στὴ λιβεντιὰ καὶ γιὰ καλὸ θάνατο, μὲ ὄμορφο λείψανο καὶ γιὰ φαντασχτερὸ ξόδι.

Ἀκοῦτε τὶς γεροντικὲς ἱστορίες ἀπὸ διάφορες φωνὲς ὅπου σᾶς κρατοῦνε σένα γήτεμα ὄχι γιὰ τὴν οὐσία καὶ τὸ ὕφος στὸ λόγο ποὺ κάποτε εἶναι ραψῳδικός, παρὰ γιὰ τὰ σηκώματα τῆς φωνῆς καὶ τὰ χαμηλώματα μέσα ἀπὸ ἀφάνταστες σ' ἄλλα ἠχητικὰ ὄργανα μουσικὲς σκάλες.

— Ρυθμίζει ὁ λόγος καὶ τὸ κορμί τους, καὶ τὸ παιδὶ σὰν φτιάσει τὴ σφεντόνα του κατέχει τότε μόνο τὴν τέχνη νὰ σκοπεύει καὶ ἐπιδέξια νὰ στοχάει ὅταν τέλειω ἁρμονικὰ καὶ πλαστικὰ ξέρει νὰ ἐκφράσει μὲ τὸ λόγο μιὰ παληκαρίσια εἰκόνα, ν' ἀρθρώσει καθαρά, μεστὰ διαγράμματα ἤχου σὲ ἀνάγλυφο, μιλῶντας γιὰ τὴν ἀπόχα πῶς τὴ ρίχνουν γιὰ νὰ πιάσουν τὰ ὀρτύκια, πῶς τὸ κιθάρι ἰσοζυγιέται καὶ ρήχνεται, πῶς βαστιέται ἡ σταύρα στὸ κεφάλι καὶ λυγιέται τ' ὄμορφο κορμί κι' ἄν εἶναι τὸ γιαλό, πῶς σημαδεύεται τὸ καμάκι ἀπὸ ψαρὰ καὶ πῶς ὀμορφοστέκει τὸ κορμὶ γιὰ τὸ πιζόβολο νὰ ρίξει

— Τὰ κινήματα τοῦ κορμιοῦ σύμφωνα μὲ τὴν πλαστικότητα τοῦ λόγου δείχνονται ὑποταγμένα μὲ ἐλευθέρια, στὸ ψυχόμητρο. Ἔτσι στὶς μεγαλογήτρες εἶδα ἐναλλαγὲς πλούσιες, ἐκφράσες τῶν βαθύτερων μορφῶν, τῶν στοχαστικῶν χαρῶν καὶ φανέρωμα καὶ στὸ κίνημα τοῦ χεριοῦ ἀπὸ νεκρὸ σὰν τὸ ἁπλώνουν γιὰ χαιρετισμὸ στὶς γύρω καθισμένες γυναίκες. Εἶδα τὸ μαῦρο γεμενί νὰ κατεβάζεται σὲ πρεπούμενη στιγμὴ ποὺ ὁ λόγος τοῦ μυρολογιοῦ τὸ θέλει, καὶ ἔτσι ἔκφραση παίρνουν στὴν κυριαρχία τοῦ καθολικοῦ ρυθμοῦ καὶ τὰ ἐλάχιστα.

— Περισσότερο ἐπιγραμματικὸς ὁ λόγος στὸ ἀργαστήρι, στὴ ρούγα, καὶ ἀκομὴ περισσότερο στὸ γυρισμὸ ἀπὸ τὸ χωράφι, στὸ κατώφλι τοῦ σπιτιοῦ, ἡ ἄντρας στὴ γυναίκα, ἡ γυναίκα στὸν ἄντρα. Μὰ τὸ σοφὸ καὶ στοχαστικὰ πελεκημένο ἐπίγραμμα ὡσὰν σὲ βάση τάφων ὀμορφιᾶς, εἶναι ἡ κουβέντα γέροντα κάτω ἀπὸ ἡσκιον δέντρου, στὸ πεζούλι ἐκκλησιᾶς, στὴ γωνιὰ τοῦ σπιτιοῦ. Ὅταν τὰ ἴδια κινήματα τῶν γεροντικῶν μορφῶν χαραζονται σὲ πλούσιες γλυφὲς σὲ τέτοια ἀτόβαθα, ἔρχεται ὁ λόγος ἀπὸ τὴ σοφία ὡδηγημένος, ἀπὸ τὸ κάλλος ξαττερωμένος καὶ ἁρμονίζεται σὲ πλατειοὺς χορούς, σὲ ἀνάπαλσες ἤρεμες, σὲ εἰκόνα περίτεχνη, γνωστικὴ ὅπως τὸ ἀληθινὸ καὶ τὸ φυσικό.

— Ἔπειτα κατέχετε τὸ ἔνστιχτο νὰ διπλαρώσετε, νὰ σταθῆτε ἁρμονικὰ πλάϊ στὶς πηγὲς ποὺ ἐκφράζεται ὁ λόγος, καὶ θὰ ἀνοιχτῆ ἡ μορφὴ τοῦ λόγου στὶς αἴσθησές σας, μὲ τὴν αἰώνια της ὀμορφιὰ νέα γιὰ σᾶς κι' ἄγνωρη ἀποκάλυψη.

Ἀκοῦστε τότε τὴ γυναίκα νὰ σᾶς μιλεῖ γιὰ τὸ ἔργο.

Τὴν ἔχετε στὸ σύ ολο της ὁμπρός σας καὶ μὲ ὅτι κινήματα τῆς δίνει ἡ φαντασία τὴν πλάθετε. Μὰ ὄχι, ὁ μιλητὸς λόγος δίνει τὴν ἔκφραση τοῦ «κάλλους» της, καὶ θὰ ἀδράξετε τὴ μορφὴ τοῦ ἔργου στὸ λόγο της αὐτό. Σᾶς εἶναι συνηθισμένο τὸ αὐτὶ νἀκοῦτε τέτοια φανερώματα εἰκόνας, ἰδέας, σὲ πλάσμα; Ὄχι Βλέπετε καὶ σᾶς γελάει τὸ ὅραμα, καλήτερα τὸ κοίταγμα. Σὰν ἀκοῦστε, ὅπως βαθιὰ προσέχετε τὴν ξάστερη φωνὴ τῆς φλογέρας σᾶς μακρινῆς γιὰ νὰ ξεκαθαρίσετε τὸ σκοπό της, ἔτσι σιγὰ σιγὰ θὰ σᾶς ἀνοιχτῆ ἡ μορφὴ τοῦ λόγου, ἔκφραση τέχνης—ζωῆς.

ΣΠΗΛΙΟΣ ΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ

ΛΑΧΕΙΟΝ

ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ

ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΜΕ ΜΙΑΝ ΔΡΑΧΜΗΝ ΚΕΡΔΟΣ 100,000 ΔΡΧ.

ΠΡΟΣΕΧΗΣ ΚΛΗΡΩΣΙΣ

31 Δεκεμβρίου 1908

Τὸ μόνον πατριωτικὸν

Τὸ μόνον εἰλικρινὲς

Τὸ μόνον Ἑλληνικὸν

Ο "ΝΟΥΜΑΣ,,

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Γιὰ τὴν Ἀθήνα Δρ. 3.— Γιὰ τὶς Ἐπαρχίες δρ. 7 Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ ὀρ. χρ. 10.

Γιὰ τὶς ἐπαρχίες δεχόμαστε καὶ τρίμηνες (2 δρ. τὴν τριμηνία) συντρομές.

Κανένας δὲ γράφεται συντρομητὴς ἢ δὲ στείλει μπροστὰ τὴ συντρομή του.

10 λεφτὰ τὸ φύλλο λεφτὰ 10

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στὰ μπόκια (Σύνταγμα, Ὁμόνοια Ἐθν. Τράπεζα Ὑπ. Οἰκονομικῶν Σταθμὸς Τραχιόδρομου (Ἀκαδημία), Βουλή, Σταθμὸς ὑπόγειου Σιδερόδρομου Ὁμόνοια), στὰ βιβλιοπωλεῖα «Ἑστίας» Γ. Κολάρου καὶ Σανέτου (ἀντίκρυ στὴ Βουλή).

Στὴν Κέρκυρα, Πάτρα καὶ Βόλο, στὰ Πρακτορεῖα τῶν Ἐφημερίδων.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Μὲ φαλίδι καὶ μὲ γόμα—Τὸ νομοσχέδιο τοῦ κ. Καβαλιεράτου—Ἡ συνεδρίαση τῆς Βουλῆς—Τὸ Ἐθνικὸ στομάχι.

ΤΟΥΤΗ τὴ φορὰ τὰ «παραγραφάκια» δὲ θὰ γραφτοῦνε μὲ τὴν πένα, μὰ μὲ τὸ φαλίδι καὶ μὲ τὴ γόμα—καὶ σ' αὐτὸ φταίει ὁ κ. Μιχ. Καβαλιεράτος ὁ ἄλλοτε ρεπόρτερ καὶ τώρα βουλευτής, ποὺ σὰν χειρότερο κρίνοντας μίλησε στὴ συνεδρίαση τοῦ περασμένου Σαββάτου (29 τοῦ Νοέμβρη) γιὰ τὸ Γλωσσικὸ ζήτημα κ' ἔκαμε κείνη τὴ φαιδρότατη πρότεση, ποὺ γελάσανε ἀκόμα κ' οἱ πέτρες.

Θάτανε κρίμα νὰ μὴ μείνουν ἐδῶ, σ' αὐτὴ τὴ στήλη, ἀθάνατα, τὸ νομοσχέδιο τοῦ κ. Καβαλιεράτου καὶ ἡ συζήτηση ποὺ γίνε ὕστερ' ἀπ' αὐτὸ στὴ Βουλή. Μὰ κρίμα σὰν γελάμε μονάχα ἐμεῖς· πρέπει νὰ γελάνε κ' οἱ κατοικοί μας μὲ τὰ χάλια μας. Καὶ γιὰ χάρη τους, θυσιάζουμε σήμερα τούτη τὴ στήλη.

*

ΚΑΙ πρῶτα πρῶτα τὸ νομοσχέδιο τοῦ κ. Καβαλιεράτου καὶ ἡ «αἰτιολογικὴ ἔκθεσις» του:

ΤΟ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟ

Δημόσιος ὑπάλληλος ὅστις ἐν τῇ ἐκτελέσει τῶν καθηκόντων του ἤθελεν ἐξωτερικεύσει τοιαύτην ἢ ἐλάλησεν κατὰ τῆς ἐπισήμου γλώσσης τοῦ Κράτους παρεισάγων ἢ ἀποδεχόμενος ἐν δημοσίοις ἐγγράφοις ἢ διδακτικοῖς βιβλίοις λέξεις ἢ φράσεις χυδαίας, ἀπολύεται τῆς θέσεως ἣν κατέχει μὴ ἐπανερχόμενος τοῦ λοιποῦ εἰς δημοσίαν ὑπηρεσίαν.

Οὐδεμίαν ποινὴν ἐπισύρει ἡ ἐν διδακτικοῖς βιβλίοις παρ-

κανείς ἔτσι στολισμένη. Εἴταν τόσο ἀλλοιώτικη, τόσο φοβερὴ σὰν κανένα φαντασμα. Γύριζε ἔτσι ἀπάνου κατου σ' ὅλο τὸ σπίτι, κ' εἶχε τὸ κουράγιο νὰ βγῇ καὶ στὸ δρόμο σὲ κείνη τὴν κατάντια. Μόλις τὴν εἶδα ἔμεινα. Τῆς λέω, αδὲ ντρέπεσαι, Ἀννούλα, νἄχῃς πένθος καὶ νὰ καθεσαι νὰ στολίζεσαι μὲ λουλούδια;» Καὶ τί μοῦ ἀπάντησε; «Ἴσα ἴσα, ἀφοῦ ἔχω πένθος μέσα μου, πρέπει νὰ στολίζουμαι ἀπ' ἔξω».

ΓΙΑΓΙΑ. Καημένε καὶ σύ. Παιδὶ εἶναι, ποὺ θέλει νὰ διασκεδάσῃ τὴ λύπη της. Παίζει τὸ τσαμένο μου, δὲν κάνει κανένα κακό.

ΦΙΝΤΗΣ. Ἂς παίζει, μα ἂς παίζει ξέρω γώ, ὅπως συνηθίζουνε νὰ παίζουν ὅλα τὰ παιδιά, μὲ κάποια λογική. Αὐτὴ ὅμως δὲν ἔχει διόλου μυαλό. Θέλει ἀδιάκοπη τιμωρία γιὰ νὰ φτιαστῇ

ΓΙΑΓΙΑ. Μὴ γιὰ τὸ Θεό, μὴ τέτοια πράματα καὶ θὰ μοῦ παθῇ τίποτα τὸ παιδί. Εἶδες πόσο ἀδυνάτισε τώρα τελευταῖα; Μὲ τὸ καλό, πάντα μὲ τὸ καλὸ θέλει κυβέρνισμα. Ὑστερα ἀπὸ τὸ θάνατο τῆς μακαρίτισσας τῆς μητέρας του, ἔχει ἀπάνου της ἕνα αἰώνιο φόβο, ἕνα παντοτεινὸ τρόμο, κάποια νευρικότητα στὰ κινήματά της, στὰ φερσίματά της, ἀκόμα καὶ στὴ σκέψη της Λοιπὸν τὰ ἄγρια μαλλώματά σου, περισσότερο κακὸ μπορεῖ νὰ τῆς κάμουν παρὰ καλό. Ἀχ! κ' ἡ καημένη μου ἡ κόρη, ἡ ἀξέχαστή μου ἡ κόρη, αὐτὸ μοῦ ἔλεγε πάντα ὅταν ζοῦσε. Μὲ τὸ καλὸ τὰ παιδιά, πάντα μὲ τὸ καλό.

ΦΙΝΤΗΣ. Ἡ μακαρίτισσα ποὺ εἶχε αὐτὲς τὶς στραβὲς ἰδέες, αὐτὲς τὶς ἀδυναμίες, γιὰ τὴν ἀναθροφὴ τῶν παιδιῶν, τιμώρησε μονάχη της τὸν ἑαυτό της. Αὐτὴ δημιούργησε τὸ σκληρὸ χαραχτῆρα καὶ τ' ἀγύριστο κεφάλι ἐκείνου τοῦ γιοῦ μου, ἴσαμε ποὺ τὸν εἶδε νὰ παίρνῃ δρόμο ἀπὸ δῶ μέσα, καὶ τότε ἄρχισε τὰ κλάμματα, ὥσπου τὸ μαράζι τὴν περιτριγύρισε ὅλην καὶ τὴν πῆρε μιὰ φορὰ γιὰ πάντα κι' ἀγύριστα...

ΓΙΑΓΙΑ Κι' ὡς τόσο πάντα τὄλεγε, πὼς ὁ Σταῦρος δὲ θἄφευγε ἀπὸ τὸ σπίτι του ποτέ, ἂν ἐσὺ ἤξερες τὸν καλὸ τὸν τρόπο, τὸ μαλακό, τὸν ἥσυχο, γιὰ νὰ τονὲ πείσῃς καὶ νὰ τονὲ κατορθώσῃς νὰ κάμῃ τὰ θελήματα σου.

ΦΙΝΤΗΣ Ὅσο γιὰ μένα, καλύτερα ποὺ τονὲ ξεφορτώθηκε ἀπὸ πανω μου. Τέτοιος ποὺ εἴτανε, θὰ μὲ βασάνιζε αἰώνια, ἴσαμε τὴ στερνή μου μέρα.

ΓΙΑΓΙΑ. Ἂν σ' ἄκουγε κανεὶς νὰ λὲς τέτοια λόγια γιὰ τὸ Σταῦρο μας, ποιός ξέρει τί μποροῦσε νὰ βάλῃ μὲ τὸ νοῦ του. Εἴτανε κανένα παρλυμένο τὸ παιδί; Εἶχε τίποτα κακὲς συναναστροφές: Ἄφινε ποτὲ τὸ σπίτι του, γιὰ νὰ τρέξῃ καὶ νὰ μπερμπαντέψῃ στοὺς δρόμους; Τίποτα ἀπ' αὐτα, τὸ καημένο μου. Αὐτὸ ἕνα δρόμο ἤξερε, σκολειὸ καὶ σπίτι, σπίτι καὶ σκολειό

ΦΙΝΤΗΣ. Εἴτανε ἀγύριστο μυαλό, ἀδάμαστο, κ' εἶναι τὸ ἴδιο αὐτὸ σὰ νὰ εἶχε τὰ πιὸ κακὰ ἐλαττώματα. Εἶναι ἀλήθεια, πὼς εἴτανε καλὸς μαθητής, γι' αὐτὸ κ' ἐγὼ θυμᾶσαι, ἄμα τέλειωσε τὸ γυμνάσιο, τοῦ εἶπα νὰ ξακολουθήσῃ μιὰ ἐπιστήμη, ὅποια ἔχει κλίση δὲν τονε στενοχώρησα γι' αὐτό... Εἶχε ἀνάγκη ἡ οἰκογένεια μας, τὄνομά μας ν' ἀποχτήσῃ ἕνα γραμματισμένο, ἕνα σπουδασμένο, ἕνα ἐπιστήμονα, γιὰ πολλοὺς λόγους. Χρήματα εἴχαμε, μᾶς ἔλειπε καὶ μιὰ θέση στὴν καλὴ κοινωνία ποὺ μόνο ἕνας ἐπιστήμονας μπορεῖ νὰ τὴν ἀποχτήσῃ. Κι' ἂν μ' ἄκουγε τότε, κ' ἐγὼ θὰ εἶμουνα χαριστημένος ἀπ' αὐτόν, κ' ἡ μητέρα του δὲ θὰ μαράζωνε καὶ δὲ θὰ χαλοταν ἄδικα ἀπ' τὸν καημό της, κι' αὐτὸς δὲ θὰ κατάντοῦσε ἕνας τυχοδιώχτης.

ΓΙΑΓΙΑ *(ποὺ τὰ μάτια της εἶναι βουρκωμένα).* Τὸ παιδάκι μου, τὸ παιδάκι μου, ὅσο τὸ συλλογι-